

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in tiskarna: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. lek. rač. 11.153. Telefon 3113

Šolsko nadzorstvo

Na drugem mestu današnjega lista pri našamo resolucijo, ki jo je sprejel letošnji kongres mednarodne zveze učiteljskih organizacij v Parizu, dne 30. in 31. julija, glede načel, ki naj bodo odločilna za šolsko nadziranje in za nastavljanje šolskih nadzornikov. Kongres se je dotaknil s tem zelo važnega vprašanja, od katerega zavisi v veliki meri plodonosen napredek osnovnega šolstva.

Tudi pri nas postaja to vprašanje vedno bolj pereče, tudi mi smo še jako daleč od idealnega šolskega nadzornika, ki je lebdel pred očmi kongresistom skoraj iz vsega sveta, ko so sklepali omenjeno resolucijo.

Šolski nadzornik v prvi vrsti kot pedagoški svetovalec, ki ima, oproščen vseh upravnih poslov, dovolj časa in sposobnosti, da dela na izpopolnjevanju učiteljske splošne in poklicne izobrazbe, ki daje navodila in vzpodbude za ustanavljanje poskusnih razredov, vzgojeslovnih tečajev in ki je dobil svoje mesto v prvi vrsti zaradi svojih pedagoških zmožnosti ter pozna bistvo otroka ne samo iz temeljnih teoretskih študij, temveč tudi iz lastnih izkušenj pri pouku — vse to nam doni na uho, kljub temu, da so te zahteve same ob sebi umevne, kot orientalska bajka iz tisoč in ene noči. Kdaj bodo zasijali zlasti nam Slovencem tisti zlati časi, ko se bo ta bajka izpremenila v pravo, resnično življenje? Kako se pri nas že dolga desetletja vse navdušuje in gine od neizmerne ljubezni do našega dobrega ljudstva in njegovega vsestranskega napredka!

Če pa pogledamo dela naših rodoljubov, se moramo zgroziti ob misli na bodočnost tega dobrega naroda. Naši šolski nadzorniki so preko glave zakopani v administrativnem delu ter se rešijo iz pisarn komaj za toliko časa, da v hitrici prelete šole svojega okraja. Kje naj dobe čas in voljo, da bi stali vztrajno ob strani učitelstvu, razpravljali z vsakim posebej o možnostih njegovega vzgojnega in izobraževalnega dela. Skupno bi morala razmišljati o posebnem položaju tistega razreda ter iskati potov in sredstev, da bi se dosegel z najmanjšim individualnim in skupnim naporom največji in najboljši uspeh.

Iz lastne teoretične in praktične zakladnice bi tak vzoren šolski nadzornik prihranil zlasti mlajšemu učitelstvu večletno laviranje in iskanje, postal bi mu zaupen poklicni tovariš in dragocen svetovalec, h kateremu bi se učitelstvo zatekalo v vsakem času po pomoč, zaščito in nasvet. Med njima bi vladalo skladno družinsko razmerje, v katerem ni mesta za medsebojno presenečanje in prevare. Nadzornik bi prihajal na šole kot dobrodošel prijatelj, ki temeljito pozna učitelstvo, učence in okolje, dobro poučen o vseh težkočah, s katerimi se ima boriti učitelstvo dnevno — in tako rekoč vsako minuto svojega prizadevanja.

Kako daleč in vedno dalje smo od takega idealnega razmerja? V razmerah, ki nas obdajajo, se zdi, da ni še niti vzkliko drevo, iz katerega se bo iztesala zibelka za take nadzornike. Kako redki so, ki bi si vsaj želeli opravljati te vrste vzgojnega poslanstva med tako važnim stanom, kot je ravno učiteljski. Že željam samim, če bi se pojavile, se stavijo na pot nepremagljive ovire.

Dolga vrsta let je, ko čakamo, nestrno čakamo, kdaj bodo stopili ob nastavljanju šolskih nadzornikov v prakso edino oziri na tako pedagoško dejavnost. Naši nadzorniki prihajajo na svoja mesta iz vseh drugih vidikov in kalkulacij, samo ne iz onih, ki bi morali priti v prvi vrsti v poštev.

Kljub temu ogromnim zgbam je naša federacija dosegla z novimi sprejemi 600.000 članov. Naš vpliv in simpatije, ki nas obdajajo, močno presegajo to število. Učitelji Avstrije, Letonske, Grčije in Bolgarije, ki so prisiljeni k molku, so ostali naši prijatelji. In med 150.000 nemškimi učitelji jih je še mnogo, ki so na tihem z nami in ki nam pišejo vsakokrat, ko popusti pritisk nanje: »Ne moremo biti pri Vas, toda v srečo smo z Vami. — Poredko smo obveščeni o Vašem delovanju. Toda, čeprav nepopolne in redke so te vesti, vendar nam vzbujajo zaupanje in nam pomagajo ohraniti upanje na naše skupne ideale.«

Poleg včlanjenih organizacij uživa naše delovanje mnoge simpatije raznih učiteljskih organizacij, ki so poslale semkaj svoje opazovalce: Kanada, Združene države, Meksiko, Brazilija, Čile, Porto-Rico, Madžarska, Turčija, Indija, Avstralija, Kina, a mnoge druge, ki ne morejo biti na našem kongresu zastopane, so nam poslale pozdrave.

Težnje učiteljstva vsega sveta

s kongresa Mednarodne zveze učiteljskih organizacij

V Parizu je imela 30. in 31. julija 1937. svoj kongres Mednarodna zveza učiteljskih organizacij, katere član je tudi Jugoslovensko učiteljsko združenje. Na tem kongresu je zastopal JUU tov. Danilo Milanović, znani delavec v naši stanovski organizaciji.

Poleg raznih poročil in volitev sta bila na dnevnem redu tudi dva važna referata: 1. Sodelovanje učiteljstva in prosvetnih uprav pri izvenšolskem delu. 2. Inšpekcija in pedagoško nadzorstvo v javnih in privatnih šolah. Vršila se je tudi debata o vprašanju vzgoje za Društvo narodov v šoli.

Nagovor generalnega tajnika Dumasa.

Takoj ob otvoritvi kongresa je imel generalni tajnik g. Dumas sledeči nagovor:

Pred 10 leti, ko je bila Zveza ustanovljena, se je pričela gospodarska kriza, nastala iz preobilice bogastev, ki jih ni bilo mogoče racionalno porazdeliti in iz bremen zadnje, na kredit vodene vojne. Toda ta kriza se je komaj opazala.

Upanje se je vzbudilo v ljudeh in bratsko so se sprožile roke preko meja. Po Društvu narodov, so kot po vsaki novi pridobitvi, udrihali javni dobičkarji in izkoriščanci, toda kljub temu zavabljanju je trdno stalo. Bolje je bilo zanj biti grajana nego dušiti se pod težo lastnega nezaupanja. Takrat je še obstajalo zaupanje v dobro voljo, svet na novo zgraditi. V Krollovi operi so si v polnem zaupanju podali roke zastopniki učiteljstva vseh evropskih držav z nekaj tisoči nemških učiteljev.

Toda že tedaj je nepričakovano, vprav ostudno grozila senca diktature. Kljub temu, da je svet že bolehal na podtalnem sovraštvu in zatrti revščini, vendar je izgledalo, da so podani najboljši pogoji za ustanovitev Mednarodne zveze učiteljskih organizacij.

Ze prvi dan so bili splošni vtisi tako soglasni, da se je francosko in nemško učiteljsko sporazumelo brez težav in iz njihove medsebojne dobre volje je nastala mednarodna učiteljska zveza.

Od tedaj se je leto za letom bolj razširjala podtalna bolezen: revščina brezposelnosti je demoralizirala mase, predvsem pa mladino, ki ni videla nikake bodočnosti in ni mogla imeti nikakega upanja. Nastopili so pustolovci in obljubljali vsakdanji kruh takrat, ko je bil ta zelo redek. Našuntali so ljudi k nasiljem napram dozdevno odgovornim. In celi narodi, ki so človeštvu prinašali kulturo, so se zgubili v neki mistiki, se odrekli svobodi in so postali slepi slugi nasilja in sovraštva; njihova domovina je postala ogromna vojašnica, in meje so postale celo za duha neprehodne, narodno čustvo se je spremenilo v zaničevanje sosednjih narodov. Kritičnega duha se je potepalo, s pravico se je norčevalo in zanikalo se je vse oblike in moči človeškega duha, medtem ko se je povečevalo najnižje instinkte brutalnosti in nasilja.

In današnji svet si je kljub mogočnemu razvoju prometnih sredstev utrdil zidove in ovire, ki ločijo posamezne narode, s čimer se otežkoča vsako naravno napredovanje človeka do človeka in se uvaja neka avtarkija narodov, ki more biti le začetek skupnega samomora.

V tej tragični situaciji nadaljuje Mednarodna zveza učiteljskih organizacij (M. Z. U. O.) svoje delovanje, dasi je imela vse proti sebi: svojo slabost, pomanjkanje denarja in tudi svoje poštenje in čast ter svojo željo, dvigniti se nad vsa nasilja. Njen prvotni smoter: skupno delo za svetovni mir in obrambo šole in vzgoje, je ostal še vedno njena vodilna smer. Kljub svetovni krizi je začela M. Z. U. O. naraščati. Danes šteje 31 narodnih učiteljskih organizacij, bilo bi jih celo 37, če šestim ne bi bilo po diktaturah članstvo prepovedano.

S silo se organizacije lahko razpuščajo, in nas se je na ta način oropalo 180.000 članov. Naša federacija ima pa kljub temu kot prej pravico, razširjati njihovo mišljenje in objavljati njihove proteste.

Kljub tem ogromnim zgbam je naša federacija dosegla z novimi sprejemi 600.000 članov. Naš vpliv in simpatije, ki nas obdajajo, močno presegajo to število. Učitelji Avstrije, Letonske, Grčije in Bolgarije, ki so prisiljeni k molku, so ostali naši prijatelji. In med 150.000 nemškimi učitelji jih je še mnogo, ki so na tihem z nami in ki nam pišejo vsakokrat, ko popusti pritisk nanje: »Ne moremo biti pri Vas, toda v srečo smo z Vami. — Poredko smo obveščeni o Vašem delovanju. Toda, čeprav nepopolne in redke so te vesti, vendar nam vzbujajo zaupanje in nam pomagajo ohraniti upanje na naše skupne ideale.«

Poleg včlanjenih organizacij uživa naše delovanje mnoge simpatije raznih učiteljskih organizacij, ki so poslale semkaj svoje opazovalce: Kanada, Združene države, Meksiko, Brazilija, Čile, Porto-Rico, Madžarska, Turčija, Indija, Avstralija, Kina, a mnoge druge, ki ne morejo biti na našem kongresu zastopane, so nam poslale pozdrave.

Ves svet je tu zastopan in mi stopamo univerzalnosti nasproti.

Avtoriteta in življenjska sposobnost federacije se je pokazala tudi pri krasnem uspehu kongresa za ljudsko vzgojo v Parizu. Ta kongres ni samo delo francoskega učiteljskega sindikata, marveč je delo in zamisel M. Z. U. O., kateri gre zahvala, da so se zbrali ne samo udeleženci kongresa, marveč prijatelji, združeni v medsebojnih simpatijah. Mednarodna zveza učiteljskih organizacij predstavlja namreč veliko prijateljstvo in pariški kongres je bil izraz tega prijateljstva.

Nadaljnji dokaz moči naše federacije je naše stališče napram Španiji. Lojalnost in poštenje, nobenega izmikanja, ampak tudi nikakih obljub, ki se ne morejo izpolniti. Če bi se naša federacija pustila voditi po političnih motivih, tedaj bi imel španski problem za posledico osnovna nesoglasja. Ker smo pa gledali na problem s strogo človeškega gledišča, smo rekli: Učitelji branimo žrtve, branimo otroke in se brigamo za nje. Komaj smo to sporočili našim kolegom v različnih državah, že smo prejeli denarne vsote nad 400.000 frankov. Duh solidarnosti se ne meri na ostrini napovedi, marveč se meri na tej velikopotezni spontanosti. Besede zaležejo le tedaj, če jim slede dejanja. Prav zaradi tega je to dejanje dokazalo trdnost in moč federacije.

Okrepljena z opazovanji v preteklosti in s težkočami, ki smo jih morali premagati, hočemo, da hodi federacija še nadalje po svoji poti do smotra, pa naj jo zadržujejo kakršne koli ovire in težkoče.

Na tem po viharjih ogroženem in dvomih zatemnjenem svetu je naša federacija luč, ki razsvetljuje temo.

Ko so podali razni delegati svoja poročila, je prečital tajnik M. Z. U. O. g. Lapiere svoj referat o sodelovanju učiteljstva in prosvetnih uprav v izvenšolskem delu. Po temeljiti debati je bila soglasno sprejeta sledeča

resolucija:

Učiteljsvo se je z navdušenjem odzvalo vsem nanj naslovljenim prošnjam, prilagoditi svoje šolsko delovanje stalno naraščajočim socialnim potrebam.

Vsemu pa učiteljsvo predpostavlja čast svoje funkcije in odklanja vsako tendenco, ki stremi za tem, da bi postalo obligatno udeleževanje, ki ga je prostovoljno sprejelo.

Ker občuti potrebo, dvigati ljudsko izobrazbo, zato se udeležuje izven šole. Za vsako državo pa zahteva uvedbo vzgojnega načrta, ki omogoča mladini in odraslim nadaljnjo izobrazbo.

Učitelji se zanimajo za socialne razmere otrok in so zaradi tega pripravljene sodelovati pri vseh prizadevanjih, ki gredo za tem, da bi zboljšali položaj, higieno in zdravje otroka. Zavedajo se pomanjkanja in nedostatkov socialne in zdravstvene službe v šolah, in zahtevajo za vse otroke pravico do zdravega življenja, in smatrajo za nujno potrebno načrtno organizacijo zdravstvene in socialne službe v šolah.

Čeprav je učitelj že po tradiciji v raznih državah svetovalec za lokalno upravno življenje, vendar ne sme to delo pod nobenim

Naše šolstvo

Poročilo načelnika prosvetnega oddelka v banskem svetu

Načelnik prosv. oddelka g. dr. Lovro Sušnik je poročal v banskem svetu o stanju in razvoju poslov prosvetnega oddelka.

Ljudske šole.

Po stanju z dne 1. novembra 1937. je v banovini 860 ljudskih šol, med njimi 13 zasebnih, to je prav toliko kot lani. Otroških vrtecev je 54, med njimi 10 zasebnih, zavetišče pa 19, med njimi 11 zasebnih. Ustanovljenih, a ne odprtih je 13 ljudskih šol. Vsega skupaj je v banovini 946 ljudskošolskih in sorodnih edinic.

Na ljudskih šolah je 3355 temeljnih in 743 vzporednih oddelkov. Med temi je specialnih za slepce, gluhome in manj nadarjene otroke 30 oddelkov, šolske postaje in ambulante šole imajo skupaj 28 oddelkov, zasilne šole 10, manjšinske šole z nemškim učnim jezikom 33 oddelkov, z madžarskim učnim jezikom 4 oddelke, otroški vrtec imajo 77 oddelkov in zavetišča 26 oddelkov. V tekočem letu je bilo ustanovljenih 75 novih oddelkov. Vse ljudske šole imajo 2816 učilnic, v privatnih poslopih jih je 143, manjka jih pa 1282. V nekaterih učilnicah imajo pouk kar po trije oddelki. Šolsko delo močno ovira pomanjkanje učilnic.

V banovini je na ljudskih šolah 1536 učiteljev in 2669 učiteljic, skupaj 4205 učnih oseb, to je za 85 več kot lani. Med temi je

VSEBINA:

Šolsko nadzorstvo.

Težnje učiteljstva vsega sveta.

Naše šolstvo.

Razprava o našem šolstvu v banskem svetu.

Kritika, ki ni kritika.

Odlomek o slovenski mladinski literaturi.

UČITELJSKI POKRET: »Prosveta«, Haloze in mi.

Splošne vesti. — Učiteljska tiskarna. —

Kaj vse pišejo o učitelstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša

gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

pogojem postati prisilno, in učitelju mora ostati osebna svoboda in ugled njegove funkcije, ne glede na to, če se tega dela loti ali ga pa odkloni.

V prizadevanju po nadaljnji samoizobrazbi in prizadevanju dvigati duševno življenje v družbi, katere središče je šola, se bodo trudili dvigati tehnične in moralne kvalitete vsakega posameznika ter pripraviti red, ki bo zgrajen na respektiranju individualne svobode, čuta pravičnosti in volje po miru vseh narodov.

Ko je podal generalni tajnik poročilo o inšpekciji in pedagoškem nadzorstvu, je sprejel kongres k tej temi sledečo

resolucijo:

1. Kongres Mednarodne zveze učiteljskih organizacij je mišljenja, da bi moral biti šolski nadzornik v prvi vrsti pedagoški svetovalec.

V tem svojstvu naj bi informiral, dajal nasvete in pobude, ne da bi predpisoval kak določen sistem.

2. Zeleti bi bilo, da bi bil šolski nadzornik oproščen upravnega dela, ker grozi to okupirati ves njegov čas, na škodo njegovega pedagoškega udejstvovanja.

3. Zeleti bi bilo, da šolski nadzornik pripomore učitelstvu k spopolnjevanju njegove splošne in poklicne izobrazbe. Predvsem ne bo preokračen delokrog šolskega nadzornika, če spodbuja učiteljsvo k snovanju poskusnih razredov, prirejanju vzgojeslovnih tednov in uporabljanju izsledkov praktične psihologije pri pouku.

4. Prav tako je zeleti, da ima šolski nadzornik pred svojim imenovanjem nekaj let učiteljske službe ter da si pridobi nadzorniško mesto v prvi vrsti na osnovi svojih pedagoških sposobnosti, da pozna iz lastnih izkušenj pouk, ki ga ima nadzorovati in da mu je bistvo otroka znano ne samo iz temeljnih teoretskih študij, marveč iz lastne prakse pri šolskem pouku.

5. Nujno je potrebno, da pripadejo privatne šole pod isto nadzorništvo kot javne.

Prihodnji dan je bil posvečen vprašanju vzgoje za Društvo narodov v šoli. Ker je bilo že prej določeno, da se o tem vprašanju ne bo sklepalo, se je vršila samo debata in se je prišlo do zaključka, da se učiteljsvo ne more zadovoljiti samo z akademskim raspravljanjem o tem vprašanju.

16 kontraktualnih in 44 dnevničarjev. S šol je dodeljenih bankski upravi 44 učnih oseb. Vsega skupaj je dodeljenih s šol 199 oseb. Če pristejemo k tem 199 učnim močem še 59 učiteljic ročnih del, 26 državnih veroučiteljic, 34 strok. učiteljic za srbohrvaščino, petje in telovadbo, 10 upraviteljic, ki nimajo oddelka, 6 nadštevilih in 24 učnih oseb, ki so na bolezenskem dopustu do upokojitve, to je skupno 159 učnih moči, vidimo, da je 358 učnih oseb brez oddelka. Če to učiteljsvo odštejemo od skupnega števila, vidimo, da poučuje v oddelkih 3847 učnih oseb. Ker pa je na šolah 4098 oddelkov, v oddelkih pa poučuje le 3847 učnih oseb, manjka 251 oddelkovnih učiteljic.

Za sprejem v službo pa še prosi 93 abiturientov in 362 abiturientk. Ena kandidatinja je še iz l. 1932., največ brezposelnih je iz l. 1935.

V letošnjem letu je bilo poleg 17 reaktiviranih učiteljev in učiteljic sprejetih v drž. službo 275 kandidatov in kandidatk. Premeštevitev po prošnji je bilo 350, po službeni potrebi pa 14. Ostavko na državno službo je podalo 18 učnih oseb, odpuščenih je bilo 8, umrlo jih je 31, upokojenih pa je bilo 121. Skupaj je odpadlo 178 oseb. V dnevničarsko službo je bilo sprejetih 16 abiturientov in abiturientk, prav toliko pa je bilo iz dnevničar-